

Udviklingsrådets redegørelse for 2007 - Sammendrag

Udviklingen på det sociale område
og specialundervisningsområdet

Indhold

Forord	3
Nye strukturer med kommunalreformen	4
Udviklingen inden for børne- og ungeområdet	5
Udviklingen inden for voksenområdet	7
Udviklingen inden for specialundervisningsområdet.....	8
Fokusområder til videre bearbejdning.....	10

Forord

Udviklingsrådet Midtjylland har ultimo april 2008 indsendt den første redegørelse for "Udviklingen på det sociale område og specialundervisningsområdet" til Undervisningsministeriet og Velfærdsministeriet. Nærværende sammendrag indeholder konklusioner fra denne redegørelse. Konklusionerne suppleres her med en række fokusområder, som Udviklingsrådet Midtjylland finder anledning til at have øget opmærksomhed på.

Redegørelsen kan læses i sin fulde længde på statsforvaltningernes hjemmeside:

www.statsforvaltning.dk/udviklingsraad-raadetsredegørelse

På hjemmesiden findes også kommunernes og Region Midtjyllands redegørelser til Udviklingsrådet, ligesom der også her findes indkomne høringssvar.

De regionale udviklingsråd

Som led i kommunalreformen er der i henhold til lov om social service § 188 nedsat et udviklingsråd i hver region for perioden fra 2007 til og med 2010. Udviklingsrådenes opgave er at følge og drøfte udviklingen på det sociale område og som noget nyt i forhold til de tidligere udviklingsråd tillige på specialundervisningsområdet.

De nærmere regler for udviklingsrådets virke er fastsat i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 162 af 10. marts 2006 om udviklingsråd som led i kommunalreformen og Socialministeriets vejledning nr. 106 af 12. december 2006 om udviklingsråd som led i kommunalreformen.

Udviklingsrådenes redegørelser

Udviklingsrådene skal hvert år i årene 2008 til og med 2010 udarbejde en redegørelse til Velfærdsministeriet og Undervisningsministeriet om udviklingen på det sociale område og på specialundervisningsområdet.

Udviklingsrådenes redegørelser indgår i grundlaget for ministeriernes løbende vurdering af, hvordan kommunalbestyrelser og regionsråd varetager deres opgaver efter 1. januar 2007. Samtidig indgår redegørelserne i ministeriernes årlige redegørelse til Folketinget om udviklingen på områderne.

Rådets sammensætning

Udviklingsrådene er sammensat af repræsentanter fra kommunalbestyrelserne i regionen, regionsrådet og brugerorganisationerne. I Midtjylland består Udviklingsrådet af en repræsentant for hver af de 19 kommuner, fire regionsrådsmedlemmer og 12 repræsentanter for forskellige brugerorganisationer.

Nye strukturer med kommunalreformen

Udviklingsrådet har i sin redegørelse for 2007 fulgt udviklingen på det sociale område og specialundervisningsområdet. Rådet har samtidig sat fokus på nogle overordnede strukturelle ændringer, der fulgte af kommunalreformen. Her er konklusionerne følgende:

Samarbejde mellem kommuner og Regionen:

Overordnet set kan det konstateres, at samarbejdet de midtjyske kommuner og Region Midtjylland imellem fungerer godt. Det være sig i forhold til en helt generel vurdering, og i en vis grad også i forhold til samarbejdet i forbindelse med rammeaftalen.

Generelt vurderes samarbejdet – især af kommunerne - også at have fungeret i forbindelse med arbejdet omkring rammeaftalen. Region Midtjylland har dog peget på en række forhold, der har givet anledning til bekymring. For det første, vanskeliggøres de regionale planlægningsvilkår af kommunernes løbende overtagelsesmulighed af de Regionale tilbud samt af nogle – efter Regionens opfattelse – usmidige vilkår for omlægninger og justeringer m.v., der ligger i rammeaftalerne. For det andet, mener Region Midtjylland, at det endnu ikke er lykket at indgå i en fremadrettet dialog om udviklingen for området. Det anføres bl.a., at der nu planlægges i to spor – en planlægning i regi af rammeaftalen og en selvstændig analyse af området blandt de 19 kommuner – et arbejde, hvor i Regionen ikke er inviteret. Regions koordinerende funktion af kapaciteten og udviklingen af de social tilbud udfordres, ifølge Regionen, heraf.

Udviklingsrådet har (på baggrund af de kommunale redegørelser) ikke grundlag for at udtale sig om, i hvilken grad de midtjyske kommuner deler de bekymringer, Region Midtjylland giver udtryk for. Kommunernes repræsentanter i Udviklingsrådet har imidlertid eksempelvis peget på, at virksomhedsoverdragelsesloven følges, når kommunerne overtager tilbud. Der er med andre ord i forhold til kommunernes løbende overtagelsesmulighed divergerende opfattelser af, i hvilken grad dette udgør et problem. Udviklingsrådet må dog under alle omstændigheder konstatere, at Regionen har gjort sig disse overvejelser. Udviklingsrådet vil derfor anbefale, at kommunerne og Region Midtjylland som minimum diskuterer disse problemstillinger nøje i en fortsat udvikling af rammeaftalen som værktøj til udvikling af området.

I forhold til en evt. fremtidig kommunal overtagelse af tilbud finder Udviklingsrådet desuden, at parterne bør have ekstra fokus herpå, idet mange tilbud er så specialiserede, at det kræver et vist befolkningsgrundlag for at kunne opretholde erfaring og viden – og samtidig sikre en udvikling heraf. Udviklingsrådet anerkender kommunernes ret til at overtage tilbud men opfordrer til åben dialog om forsyningsansvaret kommunerne og Regionen imellem.

På en række tilbud i Region Midtjylland, er der endvidere konstateret en større efterspørgsel, end Regionen kan imødekomme. På områder hvor det ikke er muligt at

operere med merindskrivning, sker det således, at Regionen har måttet afslå, når en kommune har anmodet om en plads. Udviklingsrådet skal i den forbindelse anbefale, at kommunerne i højere grad får afdækket det reelle behov for pladser på de forskellige områder. Såvel afslag som merindskrivning udgør efter Udviklingsrådet opfattelse – alt andet lige – et problem for den enkelte bruger.

Den nationale Videns- og SpecialrådgivningsOrganisation (VISO):

Det er Udviklingsrådets opfattelse, at VISO generelt har været brugt i et begrænset omfang i 2007. Det gør sig i udpræget grad gældende på specialundervisningsområdet. Det er dog værd at hæfte sig ved, at kommunerne finder kvaliteten af den rådgivning, der faktisk er ydet, som værende god. Kvaliteten af VISO's ydelser vurderes over en bred kam tilfredsstillende.

Det er vigtigt at pointere, at såvel kommuner som Udviklingsrådet Midtjylland finder det for tidligt at drage nogle endegyldige konklusioner vedrørende VISO's virke. Hertil er VISO som rådgivningsorgan endnu for ungt. De kommunale redegørelser til Udviklingsrådet har dog til en vis grad synliggjort, at VISO fortsat har en opgave i kommunerne i forhold til at udbrede kendskabet til VISO, og hvad VISO kan bidrage med.

Udviklingsrådet har afslutningsvis hæftet sig ved, at mange kommuner har givet udtryk for, at de vil bruge VISO mere fremover. Udviklingsrådet Midtjylland vil anbefale noget sådant.

Udviklingsrådets redegørelse for 2007 er i øvrigt inddelt i tre hovedområder; børne- og unge, voksenområdet og specialundervisningsområdet. Konklusionerne er på disse områder som følger:

Udviklingen inden for børne- og ungeområdet

Udviklingen på børne- og ungeområdet

På børne- og ungeområdet har de fleste midtjyske kommuner haft en stigning i anvendelsen af foranstaltninger på såvel det forebyggende område som på anbringelsesområdet i 2007. Hvad angår børn med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse ses en stabil udvikling med hensyn til anvendelse af foranstaltningerne. I forhold til de sikrede eller særligt sikrede institutioner opleves der ikke specielle ændringer.

Børn med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse:

For børn og unge med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse eller med andre komplekse problemstillinger er der et særligt behov for, at der kan stilles speciali-

serede tilbud til rådighed. Dette bør ske i et tæt samarbejde med sundhedsområdet, således at den udvikling af behandlingsmetoder m.v., der sker her, får afsmittende virkning. Udviklingsrådet vil opfordre kommuner og Regionen til sammen at sikre, at der etableres et tæt samarbejde mellem de sociale tilbud og sundhedsvæsnet, så den ekspertise som findes i Midtjylland kan fastholdes og en videreudvikling sikres.

Udviklingsrådet har endvidere konstateret, at der er indberettet relativt få tilbud om vedligeholdelsestræning til børn. Rådet har ikke mulighed for at vurdere om, der er en generel mangel på tilbud om vedligeholdelsestræning til børn og unge. Det er dog efter Udviklingsrådets opfattelse nødvendigt, at vedligeholdelsestræning indgår som en integreret del i den kommunale børnepolitik.

Med hensyn til ledsageordningen finder Udviklingsrådet det i øvrigt yderst overraskende, at der ved årets udgang slet ikke er unge med funktionsnedsættelse, der skulle have behov for at søge ledsagelse til selvvalgte aktiviteter. Mange kommuner oplyser i redegørelserne, at de finder, at unge 16- 17-årige har behov for særlig støtte og ikke klare sig med almindelig ledsagelse. Ledsagelse rækker mod det almene og har en langt mindre indgribende karakter end f. eks. socialpædagogisk bistand/aflastning. Udviklingsrådet anbefaler derfor kommunerne i højere grad at have fokus på ordningen generelt – evt. foranstalte en undersøgelse heraf.

Forebyggende foranstaltninger:

På det forebyggende område er der blandt kommunerne opmærksomhed på, at det er vigtigt at sætte ind med en tidlig indsats, hvilket kan være årsagen til, at der blandt hovedparten af kommunerne har været en øget anvendelse af foranstaltningerne på dette område. Særlig peges der i de kommunale redegørelser på den forebyggende indsats i forhold til unge med skoleforsømmelse m.m. Udviklingsrådet ser det som meget positivt, at kommunerne har fokus på dette problem og hvad, der følger heraf. Udviklingsrådet vil opfordre kommunerne til fortsat at udveksle erfaringer på området, og vil anbefale de kommuner, som er kommet længst, aktivt at formidle resultater og metoder til andre kommuner.

Anbringelser af børn og unge:

Efter oplysningerne i de kommunale indberetninger var der 31. december 2007 kun 16 børn og unge, der ventede på et døgntilbud i Midtjylland. Ventetiden var i 2007 i gennemsnit mellem 0 og 120 døgn i de midtjyske kommuner. Udviklingsrådet finder det overraskende – men ikke mindst glædeligt – at der er så relativt få børn og unge, der venter på et døgntilbud, men vil fortsat opfordre kommunerne til at arbejde for, at de længste ventetider nedbringes.

Udviklingsrådet har desuden bemærket, at 389 unge mellem 18 og 23 år i Midtjylland er i en eller anden form for efterværn. Udviklingsrådet finder, der bør foretages en nærmere udredning af om, hvorvidt der kan iværksættes andre og mere relevante tilbud til denne målgruppe. Derfor anbefaler Udviklingsrådet kommunerne at se på muligheden for at udvikle lokale løsninger målrettet denne gruppe unge.

Behandlingstilbud til unge stofmisbrugere:

Et par af de midtjyske kommuner har i redegørelserne peget på, at de finder der er behov for at få undersøgt, om intensiv dagbehandling kan være et supplement til døgnbehandling væk fra hjemmemiljøet. Især for gruppen af unge under 18 år, finder Udviklingsrådet, at tiltag i nærmiljøet er væsentlige. Udviklingsrådet opfordrer derfor Velfærdsministeriet til sammen med kommunerne at iværksætte en undersøgelse af, hvordan forskellige tiltag virker - og særligt til at se på virkningen på længere sigt.

Udviklingen inden for voksenområdet

Botilbud:

På botilbudsområdet har Udviklingsrådet i de kommunale redegørelser bemærket, at 28 personer under 50 år med forskellige handicap er placeret på almindelige plejehjem. Redegørelserne kommer ikke nærmere ind på årsagerne. Der kan eksempelvis være tale om midlertidige ophold. Udviklingsrådet finder det dog umiddelbart ikke hensigtsmæssigt, at en person under 50 år anbringes på et almindeligt plejehjem ofte sammen med demente ældre beboere. Udviklingsrådet vil søge samarbejde med kommunerne for nærmere at få undersøgt, hvorfor denne løsning er valgt for de 28 personer, og om der evt. kan være alternative løsninger.

Udviklingsrådet har konkret spurgt kommunerne i Midtjylland om ventelister til længerevarende botilbud m.m. Kommunerne har i redegørelserne oplyst, at 292 voksne handicappede personer, som af kommunerne er vurderet at have behov for et specielt botilbud, må vente – for nogens vedkommende - i over 1 år på at få en egnet bolig. Dette finder Udviklingsrådet er en urimelig lang ventetid. Det er uacceptabelt, at handicappede, som har særlige behov med hensyn til bolig, og derfor visiteres til et botilbud, ikke kan få et egnet tilbud. Oven i alle de andre vanskeligheder, som ofte følger med handicap af denne sværhedsgrad, må de i nogle tilfælde leve i over 1 år under u hensigtsmæssige boligforhold.

Udviklingsrådet opfordrer derfor kommunerne og Region Midtjylland til i forbindelse med rammeaftalen for 2009, at finde løsninger, så der bliver etableret det nødvendige antal boliger. Udviklingsrådet vil videre anbefale Velfærdsministeren at se på, hvordan der kan skabes mulighed for at etablere boliger, som har huslejer på et niveau, som en person med førtidspension kan betale (for eksempel via boligydelse) og samtidig have et rimeligt (ikke bare et minimalt) rådighedsbeløb. Dette både med hensyn til boliger for voksne med nedsat psykisk og fysisk funktionsevne incl.

personer med autisme, voksne fysisk handicappede incl. hjerneskadede og voksne med sindslidelser samt boliger i forbindelse med udslusning fra forsorgshjem.

Udviklingsrådet er desuden opmærksom på, at Region Midtjylland oplyser, at det på en række områder har været nødvendigt at etablere overbelægning indenfor de eksisterende fysiske rammer for at imødekomme efterspørgslen. Udviklingsrådet har i kapitel 3 omtalt denne overbelægning og opfordrer Region Midtjylland og kommuner til sammen at finde løsninger på problemstillingen.

Udviklingsrådet har endvidere noteret sig, at nogle kommuner planlægger udvidelse af eksisterende botilbud herunder tilbud rettet mod nye handicapgrupper. Det kan diskuteres, om en samling af forskellige handicapgrupper i større boenheder – med risiko for afspecialisering - er hensigtsmæssig.

Ledsageordning:

Kommunerne har givet udtryk for, at der er problemer med at få ansat et tilstrækkeligt antal ledsagere. Om det er mangel på ledsagere, som er årsag til, at ikke alle udnytter bevillingen på 15 timer månedlig er uvist. Kommunerne har i 2007 omorganiseret området med hensyn til §97 ledsageordninger i forbindelse med overtagelsen af de amtslige ledsageordninger samt samkøringen af forskellige kommuners ledsageordninger. Kommunerne oplyser samtidig i redegørelserne, at der er en stigende efterspørgsel på ledsagerordningen. Dette kan Udviklingsrådet dog ikke se af de indberettede tal. Udviklingsrådet vil derfor følge området for at se om, der sker ændringer af bevillingspraksis.

Hjælpemiddelområdet:

På Hjælpemiddelområdet er der en række initiativer til samarbejder på tværs af kommuner. Udviklingen ses dog ikke at være koordineret med afvikling af de tilbud, Regionen har drevet. Udviklingsrådet finder det vigtigt at sikre, at den faglige specialviden, som findes, overføres til de nye tilbud og skal opfordre kommunerne til at være opmærksomme herpå.

Udviklingen inden for specialundervisningsområdet

Udviklingsrådet har haft et begrænset datagrundlag vedrørende specialundervisningsområdet. Rådet har derfor kun i begrænset omfang kunnet forholde sig til udviklingen inden for specialundervisningsområdet i 2007. Der er i Rådets redegørelse

for 2007 taget udgangspunkt i de redegørelser, som kommunerne har indsendt, og i begrænset omfang er årsrapporten fra Klagenævnet for Vidtgående Specialundervisning inddraget.

Specialundervisningsområdet har derfor i denne redegørelse primært karakter af en beskrivelse på området. En beskrivelse, som kan danne grundlag for en vurdering af udviklingen i forbindelse med Udviklingsrådets redegørelser for 2008 og 2009.

Specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden:

Region Midtjylland driver et takstfinansieret tilbud med undervisning til døve og stærkt hørehæmmede børn. Regionen Midtjylland frygter her, at en mere udbredt anvendelse af de objektivt finansierede tilbud i Region Nordjylland og Region Syddanmark kan medvirke til, at der ikke kan opretholdes et tilbud i Midtjylland. Region Midtjylland gør i sin redegørelse opmærksom på, at meget peger i retning af en sådan udvikling. Udviklingsrådet Midtjylland vil derfor anbefale Undervisningsministeriet og Velfærdsministeriet at overveje en ændring, så der sikres specialiserede tilbud i alle fem regioner. Dette kunne f.eks. ske ved etablering af tilbud i tilknytning til det universitetshospital i den pågældende region, som er specialiseret i hørep problemer.

De midtjyske kommuner har samlet set en lille stigning i elevtallet med specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden. Kommunerne lægger generelt stor vægt på nærhedsprincippet og muligheden for inklusion i det almindelige skolemiljø. I afsnit 4.2.2 om forebyggende tiltag for børn og unge nævnes samarbejdet mellem det sociale område og skoleområdet som værende vigtigt i forhold til at give et sammenhængende tilbud i nærmiljøet. Udviklingsrådet finder, at kommunernes bestræbelser på at skabe mere helhedsprægede tilbud gennem samarbejde mellem skole- og socialområdet må styrkes og gerne koordineres med kommunernes børnepolitik.

Uddannelse af unge med særlige behov:

Loven om ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov kom først i gang i skoleåret 2007/2008. Her var der, ifølge de indberettede tal fra de midtjyske kommuner, per 5. september 2007 120 elever, som modtog undervisning. Syv af de 19 kommuner (svarende til 37 %) har imidlertid i efteråret 2007 ikke igangsat undervisningsforløb. Det kan endvidere konstateres, at 14 af de midtjyske kommuner forventer en øget tilgang af elever i det kommende skoleår. Udviklingsrådet er opmærksom på, at unge med særlige behov også før august 2007 havde adgang til ungdomsuddannelser, og at der i Midtjylland var etableret forskellige uddannelses-tilbud til denne gruppe. Udviklingsrådet finder det dog positivt, at kommunerne er gået så aktivt ind i implementeringen af den nye lov vedrørende ungdomsuddannelse til unge med særlige behov. Udviklingsrådet vil følge området – herunder bl.a. om samtlige kommuner får etableret tilbud om uddannelsen.

Fokusområder til videre bearbejdning

Udviklingsrådet Midtjylland er i redegørelsen for 2007 stødt på forskellige forhold, som Rådet har fundet grundlag for at have en øget opmærksomhed på. Det være sig i form af et særligt fokus i de kommende års redegørelser, eller som et tema, der kan tages op til yderlige drøftelse på de faste kvartalsvise møder i Rådet i løbet af året.

Begrundelsen for udvælgelsen af disse fokusområder er flere. For det første, er der enkelte områder, som Udviklingsrådet helt generelt finder interessante. For det andet har der været områder i redegørelsen, Rådet ikke har kunne udtale sig entydigt om og derfor fundet det væsentligt at følge. Endelig er der områder, som knytter direkte an til de i konklusionerne fremhævede forhold.

Områderne er som følger:

- Rammeaftalerne, herunder:
 - Processen omkring rammeaftalen
 - Regionens koordinatorrolle
 - Merindskrivning/overbelægning
 - Vidensnetværk
- Kommunal overtagelse af regionsdrevne tilbud
- Brugen af VISO

- Vedligeholdelsestræning til børn
- Ledsageordningen til unge
- Efterværn
- Behandlingstilbud til unge stofmisbrugere
- Overgang fra barn til voksen (administrativt samarbejde i forvaltningerne)

- Botilbud til voksne
 - Personer under 50 år på plejehjem
 - Ventelister
 - Merindskrivning/overbelægning
 - Etablering af boliger
 - Afspecialisering kontra kvalitetsudvikling
 - Huslejer
- Væresteder drevet af frivillige organisationer
- Personlige hjælpeordninger
- Ledsageordning til voksne
- Hjælpeområdet (sikring af specialviden)

- Landsdelsdækkende tilbud (bl.a. høreområdet)
- Ungdomsuddannelsen for med særlige behov

- Udvidelse af målgrupper i sociale tilbud (afspecialisering)
- Hjemtagelse af borgere
- Brugen af Regionens specialiserede dagtilbud
- Forsorgshjemsstatistikken

Statsforvaltningen
Midtjylland
St. Blichers Vej 6
Postboks 151
6950 Ringkøbing
Tel 7256 8300
midtjylland@statsforvaltning.dk

www.statsforvaltning.dk